

Michal Janata: Velkoměsta v 19. a 20. století – křižovatky změn. Urbanistické strategie v komparativní perspektivě, FFUK 2007, 124 s.

Urbánní problematika patří v evropské historiografii k velmi silnému hlavnímu proudu. Města 19. a 20. století bylo a jsou v centru pozornosti společenských věd i historie. Téma, které si vybral pro svoji diplomovou práci Michal Janata, je velmi zajímavé a náročné, zejména proto, že se růstu a osudům jednotlivých velkoměst věnovalo hodně autorů, méně však se jich pokusilo o komparativní přístup. Autor studoval historii v kombinovaném studiu a svoji práci koncipoval samostatně a také zcela samostatně vyhotovil.

Hlavním tématem diplomního výzkumu pana Janaty, byl rozbor urbanistických strategií evropských velkoměst 19. a 20. století. Velkoměsta se v evropské společnosti objevila již v raném novověku (samozřejmě vždy bude záležet na historikově definici typů měst). Velkoměsta spojená s industriální urbanizací měla specifický charakter a problémy. Pod pojmem urbanistické strategie, chápu rozhodování o tom jak regulovat město, jak rozvíjet sociální organizaci prostoru. V tom smyslu mohu říci, že strategické urbanistické myšlení není v 19. století novým jevem, ale urbanistické strategie získaly v této fázi vývoje měst na významu, respektive jejich obsah a smysl se proměnil. Byli zde odborníci, architekti, stavitelé, zadavatelé, kteří je vymýšleli. Městští radní, lidé u moci, kteří je uskutečňovali.

Jestliže se historik chce zabývat urbanistickými strategiemi, má možnost se soustředit na jejich obsah a formu, na jejich autory, na aktéry a proces jejich prosazování. Autor této diplomové práce je zaujat textem, teorií, respektive obsahem strategií a pro jejich rozbor se rozhodl. Michal Janata svoji práci založil na rozboru čtrnácti textů vydaných v rozpětí o něco málo více než jednoho století, na nichž chtěl předvést jak se vyvíjelo a proměňovalo myšlení o městě a jak se vyvíjel vztah k historicitě, k lidskému měřítku, k prostoru města.

Autor se chtěl především soustředit na čtyři evropská velkoměsta – Londýn, Paříž, Berlín a Vídeň a srovnával jejich způsob řešení problémů velkoměst industriální doby. Fascinován touto problematikou však využívá asociativně nepřeborné množství dalších příkladů, což je většinou na škodu přehlednosti výkladu. Čtenář se v textu ztrácí a marně hledá jasnou linii výkladu: expozici problému, jeho analýzu a odpověď na otázky položené v úvodu. Práce tak není monografií, ale spíš souborem esejů, spíš literárních, filosofujících a historizujících než historických. Tento způsob psaní je autorovi vlastní, formát vnitřně organizované monografie mu nesedí. To je slabá stránka této práce. Její silná stránka je sečtělost autora, zanícení pro problematiku a založení práce ve víceoborovém přístupu na základě obsáhlé bibliografie k tématu velkoměst a urbanizace 19. a 20. století.

Autor rozložil svoji analýzu do dvou částí – první je věnovaná 19. století, druhá 20. a mezi ně vložil tři kapitoly, které rozvíjejí téma vývoje industriálního velkoměsta ve vztahu k modernizaci, k technologickému pokroku – vybudování infrastruktury – kanalizace a elektrifikace. Osobitý přístup autora nejvíce vystupuje do popředí v kapitole věnované urbánním strategiím ve 20. století. Velkoměsto chápe jako globální fenomén a při jeho analýze překračuje hranice kultur a kontinentů. V předposlední kapitole Michal Janata

upozorňuje na proměnu vztahu k historii a historičnosti městského prostředí ve druhé polovině 20. století a na specifické rysy a tendenci k uniformitě moderny a postmoderny. Téma role rekonstrukce, forem rekonstrukce, vytváření replik historických památek, využívání moderních technologií bez nichž by současný člověk ani nedokázal některé stavby zrekonstruovat tak, aby byly dnes použitelné. Kombinace nového a starého je téma v této kapitole naznačené, které by si jistě zasloužilo více pozornosti. Toto téma by autor mohl rozvést při obhajobě diplomové práce.

Práce je napsána s ohromným zaujetím pro téma. Bohužel je na ní vidět chvat a velká snaha dokončit práci v termínu. Nicméně je třeba ocenit autorovu práci s texty, jeho jazykovou připravenost, obdivovat zaujetí pro urbánní problematiku a schopnost shromáždit literaturu a prameny a předat své poznatky velmi literární květnatou formou čtenáři. Práce předložila seriózní zamyšlení nad celou řadou problémů vývoje moderního města. Klady práce rozhodně převažují nad nedostatky, které jsou dílčí povahy, proto práci doporučuji k obhajobě. *hodnocení - velmi dobře*

Lud'a Klusáková
Doc. PhDr. Luďa Klusáková, CSc.

15. 5. 2007